

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **L. J. – T.**, zast. JUDr. Petrou Stupkovou, LL.M., advokátkou, se sídlem Jáchymova 2/26, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2011, č. j. 4 Cad 117/2008 - 35,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2011, č. j. 4 Cad 117/2008 - 35, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí žalované ze dne 5. 8. 2008, č. X, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 1600 Kč do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně JUDr. Petry Stupkové LL.M., advokátky.

Odůvodnění:

Žalovaná rozhodnutím ze dne 5. 8. 2008, č. X, snížila žalobkyni starobní důchod od 9. 1. 2002 podle § 29 písm. a) a § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“), a podle čl. 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Švýcarskou konfederací o sociálním zabezpečení (publikovaná pod č. 267/1997 Sb.) a počínaje 1. 4. 2006 i s přihlédnutím k Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 a k Nařízení Rady (EHS) č. 574/72 na 1135 Kč. V odůvodnění rozhodnutí provedla žalovaná konstrukci výpočtu dílčího důchodu. Dále uvedla, že v souladu s čl. 118 Nařízení Rady (EHS) č. 574/72 provedla ke dni vstupu v platnost Dohody

o volném pohybu osob mezi EU a Švýcarskem i vůči České republice, tj. k 1. 4. 2006 výpočet starobního důchodu, který by žalobkyni náležel podle čl. 46 Nařízení č. 1408/71. Výše tohoto důchodu by činila 1235 Kč měsíčně, proto jí od 1. 4. 2006 i nadále náleží starobní důchod ve výši 1313 Kč měsíčně.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí žalobkyně uvedla, že z napadeného rozhodnutí a osobního listu důchodového pojištění vyplývá, že doba pojištění je 7 let. Byla toho názoru, že žalovaná dostatečně a řádně nestanovila, co ji vedlo ke změně stanovení doby pojištění a osobního vyměřovacího základu, když v rozhodnutí o přiznání starobního důchodu ze dne 19. 12. 2007 byly stanoveny rozhodující skutečnosti pro výpočet starobního důchodu na základě týchž důkazních prostředků odlišně. Rozhodnutí ze dne 19. 12. 2007 bylo podle jejího názoru správné a nebyl důvod je měnit. Navrhovala, aby bylo napadeného rozhodnutí žalované zrušeno.

Žalovaná přípisem ze dne 21. 12. 2009 zaslala Městskému soudu v Praze na vědomí dopis žalobkyně ze dne 31. 10. 2009, v němž žalobkyně žalované oznámila změnu adresy a zároveň žádala o přepočet svého důchodu, neboť zjistila, že jí nebyla započtena 9. třída, kterou absolvovala v roce 1960 - 1961. Žalovaná k žádosti žalobkyně stran zápočtu 9. třídy uvedla, že byť žalobkyně ve školním roce 1960/1961, kdy byla ještě povinná osmiletá školní docházka, navštěvovala 9. třídu, je nutno tuto dobu včetně navazujících školních prázdnin až do 31. 8. 1961 považovat za dobu povinné školní docházky a nelze ji hodnotit pro nárok na starobní důchod. Žalovaná dále poznamenala, že ponechává na úvaze soudu, zdali požadavek žalobkyně na zhodnocení 9. třídy ve školním roce 1960/1961 bude považovat ve smyslu § 71 odst. 2 s. ř. s. za rozšíření žaloby; v případě negativního postoje žalovaná rozhodne o žádosti žalobkyně vydáním zamítavého rozhodnutí po skončení soudního řízení.

Městský soud v Praze přípisem ze dne 5. 1. 2010, č. j. 4 Cad 117/2008 – 30, vyzval žalobkyni k tomu, zda s ohledem na stanovisko žalované k její žádosti o započtení 9. třídy, kterou absolvovala v roce 1960/1961, rozšiřuje žalobu i o započtení této doby. Žalobkyně na tuto výzvu nijak nereagovala.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 7. 2011, č. j. 4 Cad 117/2008 - 35, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Uvedl, že podle rozhodnutí žalované ze dne 19. 12. 2007 doba pojištění získaná podle českých právních předpisů činí 6 433 dnů. Žalovaná ve správním řízení, které předcházelo tomuto rozhodnutí, vycházela z dokumentace zaslané švýcarským nositelem pojištění. Podle formuláře E 205 ze dne 18. 1. 2007 nebyly doby péče žalobkyně o tři děti (doba od 12. 4. 1969 do 28. 2. 1971, od 1. 8. 1971 do 30. 9. 1971 a od 1. 1. 1972 do 1. 7. 1980) považovány za švýcarské doby pojištění. Proto byly předmětné doby posouzeny jako doby pojištění podle § 5 odst. 1 písm. r) zákona č. 155/1995 Sb. Soud poznamenal, že dne 29. 5. 2008 byl žalované doručen nový formulář E 205 ze dne 15. 5. 2008 švýcarského nositele pojištění, v němž jsou některé doby pojištění hodnoceny odlišně oproti předchozímu formuláři ze dne 18. 1. 2007. Z uvedeného formuláře ze dne 15. 5. 2008 soud zjistil, že doby péče o děti, které žalovaná hodnotila jako české doby pojištění, byly nově hodnoceny jako doby pojištění ze strany švýcarského nositele pojištění. Soud konstatoval, že není možné, aby jedna doba byla hodnocena zároveň jako česká a švýcarská doba pojištění, a byla tak fakticky pro účely vypočtení důchodu započtena dvakrát. Proto je třeba předmětné

doby pojištění považovat za švýcarské doby pojištění. Soud konstatoval, že rozhodnutí žalované ze dne 19. 12. 2007 vycházelo z posouzení dob péče o děti žalobkyně jako českých dob pojištění, a proto má změna hodnocení těchto dob dopad na výši přiznaného důchodu. Žalobkyni byl tudíž původně přiznán vyšší důchod, než jaký jí náležel.

Soud dále uvedl, že druhá námitka žalobkyně směřovala k tomu, že jí nebylo jako doba pojištění uznáno studium 9. třídy ve školním roce 1960/1961. Soud zdůraznil, že v případě žalobkyně došlo k jistému rozporu, neboť podle zákona č. 31/1953 Sb. ukončila povinnou školní docházku ke dni 30. 6. 1960, avšak již o půl roku později, tedy k datu účinnosti zákona č. 186/1960 Sb. (28. 12. 1960), byla z hlediska zákona žákem, který ukončenou povinnou školní docházku neměl. Soud poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 6 Ads 99/2006, podle něhož právě pro takové případy však Ministerstvo školství a kultury vydalo instrukci č. j. 4741/59 - I/2, publikovanou ve Věstníku Ministerstva školství a kultury pod č. 19/1959, o zajištění přechodu na devítiletou povinnou školní docházku ve školním roce 1959/1960, která platila i ve školním roce 1960/1961. Na základě těchto směrnic (čl. I odst. 1) bylo stanoveno, že pro absolventy 8. tříd všeobecně vzdělávací školy, kteří ve školním roce 1959/1960 (resp. 1960/1961) nevstoupí do výběrových škol, do učebního nebo pracovního poměru, se zřizují 9. třídy základního školního vzdělání. Dikcí „nevstoupí“ tyto směrnice sledovaly pokrytí škály situací, která sahala od prostého faktu, že žáci osmé třídy neabsolvovali úspěšně výběrové (přijímací) řízení na střední školu, až po situace, kdy nechtěli v tomto školním roce z vlastního rozhodnutí na další školu či do pracovního poměru vstoupit. Soud tedy uzavřel, že v případě žalobkyně se jednalo o docházku do 9. ročníku základního školního vzdělání ve smyslu výše uvedených směrnic. Okolnost, že 9. třída nebyla povinnou, nezavdává příčinu, aby byla považována za 1. ročník střední školy. Žalobkyně tedy ukončila povinnou základní školní docházku po 8 letech, nevstoupila však po těchto osmi letech na výběrovou školu a pokračovala (dobrovolně) v docházce do 9. třídy základní školy. Městský soud v Praze tedy žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Namítala, že z přílohy napadeného rozhodnutí, tedy z osobního listu důchodového pojištění plyne, že doba pojištění činila 7 roků a 61 dnů. Byla toho názoru, že žalovaná dostatečně a řádně nestanovila, co ji vedlo ke změně stanovení doby pojištění a osobního vyměřovacího základu, když v rozhodnutí o přiznání starobního důchodu ze dne 19. 12. 2007 byly stanoveny rozhodující skutečnosti pro výpočet starobního důchodu na základě týchž důkazních prostředků odlišně. Rozhodnutí ze dne 19. 12. 2007 bylo podle jejího názoru správné a nebyl důvodu jej měnit. Dále uvedla, že soud odůvodnil napadený rozsudek tím, že nové rozhodnutí žalované ze dne 5. 8. 2008 bylo vydáno na podkladě nově doručeného formuláře E 205 ze dne 15. 5. 2008, v němž byly některé doby pojištění švýcarským nositelem pojištění oproti formuláři E 205 ze dne 18. 1. 2007 stanoveny odlišně; jednalo se o doby péče o děti, které původně nebyly švýcarským nositelem pojištění hodnoceny a započteny. I přesto byla stěžovatelka toho názoru, že doby péče o dítě jí měly být započteny jako doby pojištění ve smyslu § 5 odst. 1 písm. r) zákona č. 155/1995 Sb. Uvedla, že postup žalované i soudu je nezákonný, když bylo stejné žádosti jejích spolužaček ze střední školy, které rovněž navštěvovaly ve školním roce 1960/1961 9. třídu základní školy, vyhověno, tj. období od 1. 9. 1960 do 31. 8. 1961 bylo hodnoceno z hlediska nároku na starobní důchod jako doba pojištění.

Navrhovala, aby bylo rozhodnutí Městského soudu v Praze zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že nemá důvod pochybovat o zákonnosti a objektivitě napadeného rozsudku a s právním názorem v něm obsaženým se ztotožňuje. Navrhovala proto zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatelka podává z důvodu uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatelka v žalobě, jakož i v kasační stížnosti namítala, že žalovaná v napadeném rozhodnutí „*dostatečně a řádně nestanovila, co ji na podkladě jí předložených důkazů v rámci žádosti o přiznání starobního důchodu vedlo ke změně stanovení doby pojištění a osobního vyměřovacího základu …*“. Stěžovatelka tedy již v žalobě namítala, že rozhodnutí žalované je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, neboť z něj není patrné, z jakých skutkových nebo právních důvodů vydala žalovaná rozhodnutí ve věci, a snížila ji tak důchod, který jí byl přiznán rozhodnutím ze dne 19. 12. 2007, č. X. Nejvyšší správní soud se s touto námitkou stěžovatelky ztotožňuje.

Nejvyšší správní soud posuzuje nepřezkoumatelnost správních rozhodnutí, resp. obsahu jejich odůvodnění (srov. například usnesení rozšířeného senátu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006 - 74, publikováno pod č. 1566/2008 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) podle jejího skutečného smyslu, tj. že nelze určité rozhodnutí přezkoumat v důsledku nemožnosti zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno. Vydá-li správní orgán rozhodnutí, které podléhá přezkumu ve správním soudnictví, z jehož odůvodnění nelze ničeho zjistit (obsah a důvody jeho vydání), je takové rozhodnutí nepřezkoumatelné a je třeba jej pro tuto vadu zrušit.

Z výroku napadeného rozhodnutí plyne, že žalovaná stěžovatelce snížila starobní důchod od 9. 1. 2002 podle § 29 písm. a) a § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb. a podle čl. 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Švýcarskou konfederací o sociálním zabezpečení a počínaje 1. 4. 2006 i s přihlédnutím k Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 a k Nařízení Rady (EHS) č. 574/72 na 1135 Kč. V odůvodnění rozhodnutí žalované ze dne 5. 8. 2008 je uvedeno, že se výše důchodů skládá se základní a procentní výměry, jejichž konstrukce výpočtu je v odůvodnění rozhodnutí provedena, a dále obsahuje poukaz na čl. 118 Nařízení Rady (EHS) č. 574/72. V odůvodnění však není vůbec uvedeno, na základě čeho žalovaná snížila stěžovatelce starobní důchod, tedy z jakých důvodů žalovaná

přistoupila k vydání rozhodnutí ze dne 5. 8. 2008, č. X. Z napadeného rozhodnutí tedy nelze zjistit, proč žalovaná starobní důchod stěžovatelce snížila.

Přitom podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb. *zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží, nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen.* Již ze samotného znění tohoto ustanovení plyne, že žalovaná musí odůvodnit, na základě jaké skutečnosti snižuje, odnímá nebo zastavuje výplatu již přiznaného nebo vyplaceného důchodu, neboť jen tak může adresát rozhodnutí zjistit, proč žalovaná dospěla k závěru o nutnosti snížit, odejmout nebo zastavit výplatu již přiznaného nebo vyplaceného důchodu. Tím, že žalovaná v rozhodnutí nijak neodůvodnila, proč stěžovatelce již přiznaný důchod snížila, jí tak de facto znemožnila uplatnit relevantní žalobní body, případně vůbec posoudit, zda je třeba v dané věci podat žalobu.

Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že žalovaná ve vyjádření k žalobě ze dne 26. 2. 2009 uvedla důvody, jež ji vedly k vydání rozhodnutí, nicméně je třeba zdůraznit, že nedostatek odůvodnění rozhodnutí vydaného ve správním řízení nelze dodatečně zhojit případným podrobnějším rozborem právní problematiky učiněným v řízení před soudem (srov. rozsudek ze dne 13. 10. 2004, č. j. 3 As 51/2003 – 58), tedy ani pozdějším uvedením důvodů vedoucím k vydání správního rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud shrnuje, že Městský soud v Praze měl k námitce stěžovatelky rozhodnutí žalované ze dne 5. 8. 2008, č. X, zrušit pro nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Pokud tak Městský soud v Praze neučinil, zatížil své rozhodnutí vadou mající vliv na jeho zákonnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Zároveň konstatoval, že pro zrušení rozhodnutí žalované byly důvody již v řízení před Městským soudem v Praze, který by v dalším řízení, při respektování názoru vysloveného Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku a vzhledem k charakteru pochybení, nemohl vady napadeného správního rozhodnutí zhojit. Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil kasační stížností napadený rozsudek Městského soudu v Praze. Věc mu však nevrátil k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil žalobou napadené rozhodnutí žalované. Podle § 78 odst. 4 s. ř. s. se věc vrací žalované k dalšímu řízení.

Žalovaná v dalším řízení vydá rozhodnutí, v němž uvede, z jakých důvodů dospěla k tomu, že se stěžovatelce starobní důchod, přiznaný rozhodnutím ze dne 19. 12. 2007, č. X, snižuje. Současně se žalovaná vyjádří k započtení doby studia stěžovatelky v 9. třídě základní školy, kterou absolvovala ve školním roce 1960/1961.

Tímto právním názorem Nejvyššího správního soudu je žalovaná v dalším řízení podle § 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázána.

Podle § 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s., *rozhodl-li Nejvyšší správní soud současně o odmítnutí návrhu, zastavení řízení, o postoupení věci nebo způsobem podle odstavce 2, rozhodne i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu.*

O náhradě nákladů řízení před Městským soudem v Praze a řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že stěžovatelka má právo na náhradu nákladů řízení, které důvodně vynaložila, neboť měla ve věci plný úspěch (§ 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s.).

Náhrada nákladů řízení je tvořena odměnou a hotovými výdaji zástupkyně stěžovatelky JUDr. Petry Stupkové, LL.M., advokátky, za řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka byla na základě plné moci ze dne 14. 9. 2011 zastoupena pouze v tomto řízení. Odměnu a hotové výdaje zástupkyně stěžovatelky stanovil Nejvyšší správní soud v celkové částce 1600 Kč [za dva úkony právní služby po 500 Kč spočívající v převzetí a přípravě zastoupení a v písemném podání soudu ve věci samé (kasační stížnost) podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 2 a § 7 bodem 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a z náhrady výdajů ve výši 300 Kč za každý z úkonů právní služby podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, celkem tedy 1600 Kč]. Náhradu nákladů řízení 1600 Kč je žalovaná povinna zaplatit stěžovatelce do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. dubna 2012

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu